

ТУРМУШ-ТИРИЧИЛИК КООПСУЗДУГУНУН НЕГИЗДЕРИ ПРЕДМЕТИ БОЮНЧА 2014-2015-ОКУУ ЖЫЛЫНА КАРАТА МУГАЛИМДЕРДИН АВГУСТ КЕҢЕШМЕСИНЕ СУНУШТАР

Бүгүнкү күндүн шартында адам ишмердүүлүгүнүн коопсуздугу боюнча көйгөй эң актуалдуу болууда. Дүйнө жүзүндө, анын ичинде биздин республикада болуп жаткан көрүнүштөр техногендик, табигый, экологиялык жана социалдык адам өмүрүнө коркунуч келтирүүчү көрүнүштөрдүн көбөйүп жаткандыгын далилдейт. Алар мамлекеттин туруктуулугу жана калктын жашоосу үчүн аракетин, келечек муундарынын келечегинен коопсуздугу мамлекеттин жана жеке инсандын өзүн-өзү коргоо механизминен түздөн-түз көз каранды экендигин көрсөтүп турат.

Кыргызстандын жарандык коргонуу боюнча мыйзам-ченемдик документтеринде бардык жамааттарда жана жарандардын жашаган жеринде өзгөчө кырдаалда көрүлүүчү иш аракеттер, окуулар уюштурулуусу, өзгөчө кырдаалды алдын-ала эскертүүчү иш чаралар аныкталган. Анда коомдук коопсуздуктун эң негизги бөлүгү болуп мектепке чейинки курактагы балдарды жашоодогу коопсуздуктун негиздерин окутуу саналат. Кыргыз Республикасынын “Жарандык коргонуу жөнүндөгү” (2009-ж.) мыйзамында **“коопсуздук”** түшүнүгү – инсандын, коомдун жана мамлекеттин тышкы жана ички коркунучтардан коргонуу, жашоо үчүн маанилүү болгон кызыкчылыктарын сактоо абалы каралат. Анда ички жана тышкы булактардан пайда болгон коркунучтуу шарттардын жана факторлордун жыйындысын билдирет.

Ушуга байланыштуу мектепте билим берүүдө алардын коопсуздук жүрүм-турумун, жашоого жана ден соолукка коркунучтуу өзгөчө кырдаалдар шарттарынан чыгуу жолдорун табуу билгичтигин түптөө зарылчылыгы пайда болду. 2008-жылдан баштап Кыргызстандын жалпы билим берүү мектептеринде ТТКН (ОБЖ) курсу пайда болду, ал класстан тышкаркы тарбия иши катары окутулуп, окуучулардын коопсуздук маданиятын түптөөчү каражат болуусу керек.

Андан соң 2011/2012-окуу жылы ТТКН (ОБЖ) мектеп билим берүүгө 1-класстан 6-класска чейин милдеттүү окуу предмети катары, ал эми 7-9 класстарда класстан тышкаркы сабак катары киргизилди. Ошол эле жылы Кыргыз Республикасынын Өзгөчө кырдаалдар министрлигинин Жарандык коргонуу адистерин даярдоо жана кайра даярдоо борборунун адистери Ч.Ж. Жумакадырова жана В.П. Клецованын мугалимдерге жардам иретинде кыргыз жана орус тилдеринде уюштуруу-методикалык сунуштама жана ТТКН (ОБЖ) боюнча 1-9 класстар үчүн окуу колдонмосу иштелип чыгып, ал 10 миң нуска менен басылып чыккан.

Бирок кийинки 2012/2013 окуу жылы Базистик планынын оптимизациясына байланыштуу окуу жүгү 1 саатка кыскартылган, ал эми ТТКН окуу предмет катары 1-5 класстарында гана окутулуп, 6-9 класстарда ТТКН курсу окутуу тарбия ишине калтырылган класстан тышкаркы сааттардын эсебинен окутулат. Ушуга байланыштуу Базистик планга 2017-жылга чейин мораторий коюлган. Жакынкы жылдарды ТТКН окуу предметине карата болгон мамиленин өзгөрүшү байкалбайт.

Ошентип, азыркы учурда ТТКН предметин ар бир класска (1-5-класс) жумасына 1 саат окутуу каралган. Базистик окуу планынын түшүндүрүү катына ылайык, ТТКН предметинин практикалык мазмуну окуучулардын жеке коопсуздугун жана айлана чөйрөнүн коопсуздугуна болгон милдеттүү мазмунду окутууга багытталган: өзгөчө кырдаал учурунда өмүрүн жана ден соолугун сактоо ыкмаларын үйрөтүү; жабыркагандарга биринчи медициналык жардам көрсөтө билүү; өзгөчө кырдаалдын кесепеттеринен калкты коргоону ж.б. Аталган предметке жол эрежелери боюнча локалдык, табигый жана техногендик мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдар жана калкты анын кесепеттеринен коргоо, жарандык коргонуу, медико-санитардык даярдык, ошондой эле сергек жашоо негиздери боюнча практикалык сабактар киргизилген.

Ушул болжолдуу сунуштарга ылайык ТТКНнын жаңы окуу программасы түзүлгөн, ал 4-бөлүктөн турат:

1. Өзгөчө кырдаалдар жана алар пайда болгон учурдагы жүрүм-турум моделдери.
2. Жеке коопсуздук жана айлана чөйрөнүн коопсуздугу.
3. Сергек жашоо негиздери жана доктурга чейинки биринчи жардам көрсөтүү.
4. Социалдык чөйрөдөгү коопсуздук абалдар.

Программа төмөнкү принциптердин негизинде түзүлгөн: окуучулардын жаш курактык өзгөчөлүктөрүнө эске алуу, системалуулук, полицетризм, психологиялык жана маданий. Программанын түзүүдөгү анын бөлүктөрүн бириктирген жалпы принцип – бул окуучулардын жашоосундагы коопсуздук, социалдык тажрыйбаны акырындык менен кеңейтүү принциби болуп саналат.

Мындан тышкары, программалык материалды жакшы билиши үчүн ар бир тема класстан класска кайталанып окутулат. Ар бир кайталанып жаткан теманы түшүндүрүүдө айлана чөйрөнүн коркунучтуу жана зыян факторлор тууралуу балдардын түшүнүгүн андан ары байытып жана системалаштыруу сунушталат. Бул көрүнүштөрдүн жана процесстердин негиздерин үйрөнүү жолу, ошондой эле үйрөтүүнүн активдүү ыкмаларын колдонуу менен ишке ашырылат. Ошого байланыштуу ар бир сабакта окутулуп жаткан материал өз мазмуну жана көлөмү боюнча окуучунун жашына жана даярдык деңгээлине туура келиши керек.

ТТКН программасы мугалимге сабакты пландаштырууда аймак шарттарына жана мектеп ресурстарына жараша чыгармачылык менен мамиле жасоого мүмкүнчүлүк берет.

ТТКН 1-5-класстарда окутуу процессинде төмөнкү формалар жана ыкмалар колдонулат: жашоо аракеттери негиздери боюнча билимин айтып берүү ыкмасы: (аңгеме, маек, китеп менен өз алдынча иштөө); окуу процессин уюштуруу формалары: (жеке, топто); билимин, билгичтигин жана ыкмаларын текшерүү формалары: (жалпы суроо, жеке суроо, тесирлөө).

Программада практикалык сабактардын төмөнкү түрлөрү каралган: “Сактануу чөмөдөнчасын чогултуу; “ I Көнүл бургула!; окуу эвакуациясы; жол эрежелерин бышыктоо үчүн экскурсия жасоо; үй каражаттары менен иштөө; доктурга чейинки жардам боюнча тажрыйба өткөрүү (жаракат алганда, күйгөндө ж.б.); чоочун кишилер менен коопсуз сүйлөшүү жана өзүн алып жүрүү боюнча рольдук оюндар.

Программаны ишке ашыруу ар түрдүү өзгөчө кырдаалдар болгон учурда коопсуз алып жүрүүгө машыктырат; балдарды жеке коопсуздук жана айлана чөйрөнүн коопсуздугун сактоо түзүлүшүн түптөйт; сергек жашоо жана доктурга чейинки жардам көрсөтүү ыкмаларын; социалдык чөйрөдө коопсуз жүрүм-турум ыкмаларын иштеп чыгат.

Башталгыч класстын мугалимдери жана 5-класста иштеген педагогдор ТТКН предметин окутууда төмөнкү сунуштарга көңүл буруулары керек.

1. Бул предметти окутууда сөзсүз курактык психолого-физикалык өзгөчөлүктөрдү эске алуу зарыл I, өзгөчө 1-5 кластарда. Анткени анын негизинде жашоо аракеттеринин коопсуздугу түптөлөт. Азыркы статистика көрсөткөндөй, кырсыктын негизги себеби, балдардын өлүмү, жашоодогу коркунучтуу шарттарда коопсуз алып жүрүүгө жетишээрлик даярдыктардын болбогондугу жана эрежелерин билбегендиги, мисалы, жер титирөө учурунда, суу каптоодо, сел жүргөндө, өрттө; жол эрежелерин бузганда, жеке гигиенага жана сергек жашоого көңүл кош караганда, ошондой эле көчөдө чоочун кишилер менен сүйлөшкөндө, массалык иш чараларда эл чогулганда ж.б.

2. Коопсуздукту камсыз кылуу жеке окуучуну өсүүсүнө маанилүү шарт. Анын жоктугу инсандын туура эмес өсүүсүнө, коркунучтун пайда болушуна, акцентуацияга, баарлашуу чөйрөнүн азайышына, руханий жана маданий жактан жакырданууга алып келет. Бул жаштагы балдар социалдык жана психологиялык өзгөчөлүктөрүнө жараша эн аяр категория болуп калат. Алардын өзүн-өзү коргоо даярдыгы, абалды анализдөө билгичтиги, тажрыйбасы, алдын-ала көрө билүүсү начарлап чечим кабыл алууда чечкинсиз, ошондой эле эмоционалдуу жана ишенчээк ж.б. байкалат.

1. *ТТКН – бул интеграцияланган окуу предмет.* Интеграциялоо ыкмасы ар кандай деңгээлдеги байланыштардын объективдүү биримдигин чагылдырат (жаратылыш-коом-адам). Ошентип, интеграциянын ролу бир толук түзүлүштүн курулушунда гана эмес, илимий көз караштын түптөлүшүндө.

2. ТТКН предмети “Жаратылыш”, “Көркөм-сүрөт өнөрү”, “Табият тануу”, “Этика” сыяктуу интеграцияланган сабактар жана курстар менен тыгыз байланышта экендигин белгилеп кетүү керек. Алар бири-бирин байытып, толуктап турушат.

1-5 класстарынын программасынын мазмуну түшүнүктөрдүн маңызын системалуу жана акырындык менен ачуу принциби боюча түзүлгөн. Программада окуу материалы системалуу жайгаштырылган. Окуучулар башында үйдө, мектепте, көчөдө, айлана чөйрөдө кездешүүчү коркунучтардын түрлөрүн үйрөнүшөт, анан күнүмдүк жашоодо гана эмес, ошондой эле озгөчө кырдаалда, ар кандай авария жана катастрофа учурунда кантип өзүн алып жүрүү эрежелери менен таанышышат, анан алган билимин практика жүзүндө бышыкташат.

Жашоодогу коопсуз эрежелердин негиздеринин түптөлүү процессинде окуучулардын көңүлүн курчап турган чөйрө менен болгон байланышка буруу зарыл. Материалдын мазмунун окуучуларга курчап турган чөйрөдөгү өзгөрүү мыйзамдарын гана эмес, ошондой эле себеп-натыйжа байланышты түшүндүрөт жана ушунун негизинде ар бир фактыга, кубулушка же көрүнүшкө түшүндүрмө бере алат. Айлана чөйрөнүн каалаган көрүнүшүн, кубулушун жеткиликтүү формада көрсөтүүгө мүмкүн болгон объектилерди тандоо жана балдарды аларды түшүнүүгө үйрөтүү мааниге ээ.

3. *ТТКН окутууда спецификалык компонент катары инсандын тажрыйбасынын тутумдуу бөлүгү катары каралган коопсуз адамдын тажрыйбасы алынышы мүмкүн.* ТТКН предметин окутуу учурунда окуучуларда жеке жана айлана чөйрө коопсуздугуна аң сезимдүү жана милдеттүү мамилени жаратуу боюнча комплекстүү мамиле кылуу талабы коюлат. Окуучулардын көңүлүн айлана чөйрөнүн көнүмүш объектерине буруу керек (үй, мектеп, көчө, социум) жана күнүмдүк жашоодо кеңири пайдалануучу каражаттарды, материалдарды колдонуу менен балдарга коркуу сезимин, этияттык, коопсуз өзүн-өзү алып жүрүүнү үйрөтүү зарыл. Ошол эле убакта көнүмүш кубулушка көңүл бурууга, материалдарды колдонууга негизделип, окуучулардын мындай аракеттери программанын мазмуну менен окуучунун өз тажрыйбасын байланыштырууга мүмкүндүк берет.

4. *Жашоо аракеттеринин коопсуздук негиздери, ошондой эле коопсуз өзүн алып жүрүү тажрыйбасынын деңгээлинин акыркы жыйынтыгы болуп окуучулардын компетенттүүлүгү каралышы керек.* ТТКН окуу предметинде башка предметтердегидей эле билим жыйынтыгын баалоо “билим, билгичтик жана тажрыйба” деген түшүнүктөрүнөн окуучулардын «компетенция» жана «компетенттүүлүк» түшүнүгү менен камсыздалышы керек. ТТКН окуу предметинин билим берүү мазмунунда компетенттүү ыкма колдонулат. 1-5 класстардагы ТТКН боюнча билим түзүлүшү, маалымат, социалдык-коммуникативдик, ошондой эле окуучунун алдында кездешүүчү көйгөйлөрдү чечүү менен байланышкан компетенцияларга, негизги (базалык) компетенцияларга багытталышы керек. Базалык компетенциялардын негизинде, окуучулардын ар кандай жүрүм-турумун, б.а. уюштурулган педагогикалык процесстин негизинде жетишүүчү-окуучулардын аракеттеринин негиздерин түптөө коопсуздук жүрүм-турум сапаттарынын кандайдыр бир деңгээли, атайын (предметтик) компетенциялар түптөлөт.

5. *Окуучулардын жашоо аракеттери коопсуздугун комплекстүү чечүү үчүн мектеп жана үй-бүлө байланышын камсыздоо зарыл.* Эгерде ар кандай коркунучтуу шарттарда, ошондой эле күнүмдүк жашоодо окуучулардын коопсуз жүрүм-туруму маселесине ата-энелер катышса эң үзүрлүү болот. Аларды да дайыма окутуп, мектепте гана эмес үй шартында ата-энелер менен балдардын чогуу эс алуу, практика жүзүндө аралашуусу зарыл.

6. *ТТКН окутуу мугалимдерден компетенттүүлүктү талап кылат.* Бул предмет боюнча адистерди республиканын жогорку окуу жайларында даярдашпайт. Ошондуктан башталгыч класстын мугалимдери үчүн, жаңы окуу жылынан баштап, “Жашоо аракеттеринин коопсуздук негиздери” (1-5 класс) даярдоо курсу өткөрүлөт.

Башталгыч класстын мугалимдеринин жана 5 класска ТТКН окутуучу педагогдордун секциялары үчүн август методикалык кеңешмеде мугалимдерге төмөнкү ТТКН боюнча Окуу-тематикалык планды талкуулоо (Тиркеме - 1), ошондой эле төмөнкүдөй актуалдуу маселелерди талкуулоо сунушталат:

1. Окуу-тематикалык план жана окуу программасынын негизинде ТТКН (1-5 класстар) окуу предметинин мазмунун ишке ашыруу маселеси;
2. ТТКН окуу предмети боюнча окуучуларда чечүүчү жана атайын (предметтик) компетенцияларды түптөө жолдору;
3. ТТКН предметин окутуу боюнча интерактивдик ыкманы жана жаңы технологияларды колдонуу өзгөчөлүктөрү;
4. Башталгыч жана 5-класстарда ТТКН предметин берген мугалимдердин профессионалдуу компетенттүүлүгүн жогорулатуу жолдору;
5. Окуучунун жашоо аракетинде коопсуздук негиздерин түптөө боюнча мектеп менен үй-бүлөнүн өз ара байланышы.

Сунушталуучу адабияттар:

1. Жумакадырова Ч.Ж., Клецова В.П. Турмуш-тиричилик коопсуздугунун негиздери (1-9 кл.). Мугалимдер учун уюштурулган усулдук колдонмо (1-9 кл.). – Б.: «Билим-компьютер», 2012. – 56 б.
2. Жумакадырова Ч.Ж. Клецова В.П. Турмуш-тиричилик коопсуздугунун негиздери. Орто билим беруу мектептери учун окуу куралдар (1-9 кл.). – Б.: «Билим-компьютер», 2012.-112 б.
3. Кыргыз Республикасынын «Жарандык коргонуу жөнүндө мыйзамы» №239, 20-июнь 2009-ж.
4. Турмуш-тиричилик коопсуздугунун негиздери. Жалпы орто билим беруу мекемелери учун окуу программа. (1-5 кл.) /түз. М.Т. Иманкулова, М. Субанова, В.В. Савочкина, Ч.Ж. Жумакадырова, В.П. Клецова. – Б.: 2013. – 43 б.
5. Турмуш-тиричилик коопсуздугунун негиздери. Мугалимдер үчүн усулдук колдонмо 1-3 кл./авт.- түз. М. Субанова, М.Т. Иманкулова, В.В. Савочкина, Ч.Ж. Жумакадырова, В.П. Клецова, Ч.А. Джумагулова. – Б.: 2013. – 127 б.
6. Турмуш-тиричилик коопсуздугунун негиздери 4-кл. Мугалимдер үчүн усулдук колдонмо /түз. К.К. Джунушалиева, И.Н. Чжен. – Б.: 2013. – 78 б.
7. Турмуш-тиричилик коопсуздугунун негиздери 5-кл. Мугалимдер үчүн усулдук колдонмо /түз. Ч.Ж. Жумакадырова. – Б.: 2013. – 60 б.
8. Турмуш-тиричилик коопсуздугунун негиздери. Жалпы билим беруу уюмунун башталгыч класстардын мугалимдеринин квалификациясын жогорулатуу үчүн атайын усулдук колдонмо/авт.- түз. М.Т. Иманкулова, Ч.Ж. Жумакадырова, М.Субанова, В.В. Савочкина. – Б., 2013. – 116 б.
9. Турмуш-тиричилик коопсуздугунун негиздери (5-9 кл.). Жалпы билим беруу уюмунун окутуучуларынын квалификациясын жогорулатууга усулдук колдонмо/авт.-түз. Э.Р. Сакимбаев. – Б., 2013. – 76 б.

ТТКН предметин окутууну пландоо

1 класс

№	Бөлүмдөрдүн аталышы жана темалар	Сааттар
1 Бөлүм. Күнүмдүк турмушта келип чыгуучу кооптуу жана өзгөчө кырдаалдар		
1.	ТТКН. Кооптуу жагдайлар. Кооптуу жагдайлардын түрлөрү. Шаардагы, айылдагы турмушта келип чыгуучу кооптуу жагдайлар.	2
2.	“Баарыңар көңүл бургула!” кабарлоо сигналы.	1
3.	Табигый мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдар: сел, сел агымы, суу ташкыны, жер көчкү, кар көчкү жана жер титирөө. Жүрүм-турум үлгүлөрү.	1
4.	Курчап турган чөйрөдөгү абанын температурасы, анын адам ден соолугуна тийгизген таасири. Жыл мезгилине жараша кийинүү.	1
5.	Аба ырайынын шарттары (шамал, жаан, кар ж.б.). Жүрүм-турум эрежелери.	1
6.	Табигый кырсыктар. Жер титирөө. Жер титирөөдөгү жүрүм-турум үлгүлөрү.	1
7.	Өрт. Ширенке – өрттүн себеби. Өрт учурундагы жүрүм-турум үлгүлөрү.	1
8.	Шашылыш жардам телефондору.	1
9.	«Сактануу чемоданчасы».	2
2 Бөлүм. Өздүк коопсуздук жана курчап турган чөйрөдөгүлөрдүн коопсуздугу		
1.	Үйдөгү коопсуздук. Электр кубаты жана газ ыктымал кооптуулук булактары катары.	2
2.	Үй жаныбарларына коопсуз кароо.	1
3.	Көчөдөгү, мектептеги, оюн учурундагы жүрүм-турум эрежелери.	1
4.	Светофор жана анын сигналдары. Жол менен таанышуу.	1
5.	Жолдо жүрүү эрежелери. Көчөдөгү жүрүм-турум эрежелери.	2
3 Бөлүм. Сергек жашоо ыкмаларынын негиздери жана дарыгерге чейинки алгачкы жардамды көрсөтүү		
1.	«Ден соолук» жана «сергек жашоо таризи» боюнча негизги түшүнүктөр.	1
2.	Биринчи класс окуучусунун күн тартиби.	1
3.	Күйүк. Күйүктөн кантип сактануу керек? Алгачкы жардам.	2
4.	Өздүк гигиенанын негиздери. Жуунуу жана чөмүлүү. Дененди кантип карап, күтүүн керек?	1
5.	Өздүк гигиенанын негиздери. Өздүк буюмдарын (кийимин, оюнчуктарын) күтүү.	2
6.	Туура тамактануу.	1
7.	Жаракаттануулардын негизги түрлөрү тууралуу түшүнүк берүү.	1
8.	Уулануунун түрлөрү.	1
4 Бөлүм. Социалдык мүнөздөгү кырдаалдарда коопсуз жүрүү		
1.	Үйдөгү, подъездеги, лифттеги коопсуздук. Бейтааныш кишилер менен этият сүйлөшүү эрежелери.	1
2.	Мектепке жана үйгө барчу коопсуз жол багыты.	1
3.	Турак жайга жакын арадагы эл аз жүргөн же ээн жерлердин (жарыгы жок чолок көчөлөр, подвал, чердак, ээн талаа, курулуп бүтпөгөн, ээн калган үйлөр) кооптуулугу. Сактык чаралары.	1
4.	Өтө кооптуу жерлер. Эл көп чогулган жерлер: вокзалдар, парктар, базарлар ж.б.. Өтө кооптуу жерлердеги жүрүм-турум эрежелери.	1
	Жыйынтыктоочу сабак	2
	Жалпы:	34

2 класс

№	Бөлүмдөрдүн аталышы жана темалар	Сааттар
1 Бөлүм. Күнүмдүк турмушта келип чыгуучу кооптуу жана өзгөчө кырдаалдар		
1.	Адам үчүн табигый чөйрөдөгү оор кырдаал (аптап, суук, шамал, кар, тайгак ж.б.).	1
2.	Адамдарды жана аймактарды селден, сел агымынан сактоо.	2

3.	Адамдарды жана аймактарды суу ташкындан, кар көчкүдөн жана жер көчкүдөн сактоо.	1
4.	Жер титирөө. Жер титирөөдөгү жүрүм-турум.	1
5.	Турак жайдагы өрт.	1
6.	Өзгөчө кырдаал тууралуу калкка «Баарыңар көңүл бургула!» сигналы менен кабар берүү.	2
7.	“Сактануу чемоданчаны” камдоо, чогултуу.	1
2 Бөлүм. Өздүк коопсуздук жана курчап турган чөйрөдөгүлөрдүн коопсуздугу		
1.	Үйдөгү кооптуу кырдаалдар (газ же химиялык заттар менен уулануу).	1
2.	Азыркы заманбап турак жайдын кооптуу жана зыяндуу жагдайларынын түрлөрү (чаң, газ түтүнү, эмерек, жылыткыч, тамеки түтүнү; аба тазарткыч, таракан, курт-кумурскаларды, чымын-чиркейлерди жок кылуу үчүн колдонулуучу каражаттар).	1
3.	Стадион, парк ж.б.у.с.га карай коопсуз жол багыттары. Оюн, велосипед, коньки, ча тебүү үчүн жайлар.	2
4.	Кышкы жаракаттануулар.	2
5.	Күз жана кыш мезгилиндеги коопсуздук чаралары.	1
6.	Жолдон өтүү эрежелери. Кесилиштер. Светофордун жана жөнгө салуучунун белгилери (сигналдары).	2
3 Бөлүм. Сергек жашоо ыкмаларынын негиздери жана дарыгерге чейинки алгачкы жардам көрсөтүү		
1.	Адам ден соолугуна таасир этүүчү жагдайлар.	1
2.	Экинчи класс окуучусунун күн тартиби.	2
3.	Тикен, чөнөр сайылышы, чактырып (тиштетип) алуу, соккудан теринин көгөрүшү. Тери тытылганда, көгөргөндө, кесилгенде, тикен сайылганда, чактырып алганда алгачкы жардам көрсөтүү.	1
4.	Уулануу. Уулануунун түрлөрү жана себептери. Уулануунун белгилери.	1
5.	Өздүк гигиенанын негиздери. Ооз көндөйүн таза күтүү.	1
6.	Балдар көп кабыла турган жаракаттын негизги түрлөрү. Алгачкы жардам көрсөтүү.	2
7.	Жугуштуу оорулардын таралуу жолдору.	1
4 Бөлүм. Социалдык мүнөздөгү кырдаалдарда коопсуз жүрүү		
1.	Үйдөгү коопсуздук жана «кооптуу коноктордон» үйдү сактоо.	1
2.	Бара турган жерге коопсуз жетүүдөгү жол багыттары.	1
3.	Эл аз жүргөн жана ээн жерлердеги коопсуздук. Бейтааныш кишилер менен сүйлөшүүдөгү жүрүм-турум эрежелери.	1
4.	Өтө кооптуу жерлер. Эл көп чогулган жерлер. Жүрүм-турум эрежелери.	1
5.	Адам ден соолугуна таасир этүүчү терс көрүнүштөр.	1
	Жыйынтыктоочу сабак	2
	Жалпы:	34

3 класс

№	Бөлүмдөрдүн аталышы жана темалар	Сааттар
1 Бөлүм. Күнүмдүк турмушта келип чыгуучу кооптуу жана өзгөчө кырдаалдар		
1.	Атайын жабдылган жана жабдылбаган жайлардагы (бөлмөлөрдөгү) коопсуздук чаралары. Сууга түшүүдөгү жүрүм-турум эрежелери.	1
2.	Жер титирөө учурундагы көчөдө жана унаада жүрүү эрежелери.	2
3.	Өзгөчө кырдаал тууралуу калкка «Баарыңар көңүл бургула!» сигналы менен кабар берүү.	1
4.	Коомдук жайлардагы өрт.	1
5.	Коомдук жайларда өрт чыккандагы жүрүм-турум эрежелери. Коркунуч, коопсуз жүрүм-турум көндүмдөрү.	2
6.	Унаада өрттүн чыгышы.	1
7.	«Сактануу чемоданчасы»	1
2 Бөлүм. Өздүк коопсуздук жана курчап турган чөйрөдөгүлөрдүн коопсуздугу		

1.	Тиричиликте электр жана газ шаймандарын колдонуудагы коопсуздук чаралары.	2
2.	Айыл жериндеги кооптуу жана зыяндуу жагдайлар	1
3.	Тиричиликте химиялык заттарды колдонуудагы коопсуздук чаралары.	2
4.	Турак жайга жакын жерде: балкондун астында, подъездге жакын жерде, кышкысын муздар саландап калганда, жол тайгак болгондо туура жүрүү эрежелери.	2
5.	Жол элементтери. Жол чийими. Кесилиш.	3
3 Бөлүм. Сергек жашоо ыкмаларынын негиздери жана дарыгерге чейинки алгачкы жардам көрсөтүү		
1.	Мен жана менин ден соолугум.	1
2.	Үчүнчү класс окуучусунун күн тартиби.	2
3.	Кан агуу. Тери кесилгенде, мурун канаганда алгачкы жардам көрсөтүү.	1
4.	Туура жана начар, зыяндуу тамактанууну айырмалоо. Туура тамактануунун негиздери.	1
5.	Начар тамак жана зыяндуу тамак.	1
6.	Жыл мезгилдерине карай жаракаттын түрлөрү (кышында – сынык, чыгып кетүү, жаңы жылдагы фейерверк, петардалар, жайында – оюн учурунда жыгылуудан, рогатка, оюнчук тапанча атуудан жаракаттануу).	1
7.	Жугуштуу ооруларды алдын алуу.	2
4 Бөлүм. Социалдык мүнөздөгү кырдаалдарда коопсуз жүрүү		
1.	Телефондон, эшиктен, дарбазадан шыңгыраткан бейтааныш киши менен сүйлөшүү.	1
2.	Бейтааныш кишилер менен кездешүүнүн өзгөчөлүктөрү: кооптуу бейтааныш кишилер.	1
3.	Өтө кооптуу жерлердеги жүрүм-турум эрежелери.	1
4.	Чыр-чатак жана аны жөнгө салуу жолдору.	1
5.	Ден соолук үчүн кооптуу заттар (тамеки чегүү, арак ичүү, токсикомания).	
	Жыйынтыктоочу сабак	2
	Жалпы:	34

4 класс

№	Бөлүмдөрдүн аталышы жана темалар	Сааттар
1 Бөлүм. Күнүмдүк турмушта келип чыгуучу кооптуу жана өзгөчө кырдаалдар		
1.	Табияттагы өзгөчө кырдаалдар, алардын кесепеттери. Табияттагы, турак жайдагы жана коомдук жайлардагы өзгөчө кырдаалды алдын алуу чаралары.	1
2.	Тоодо коопсуз жүрүү.	1
3.	Табигый кырсыктар: жер көчкү ж.б. болгондо коопсуз жүрүү.	1
4.	Табигый кырсык учурундагы түзүмдүк тобокелдиктер (курулуштагы кыйроо ж.б.) жана түзүмдүк эмес тобокелдиктер (оор нерселердин, буюмдардын кулашы).	1
5.	Биологиялык-социалдык мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдар (жугуштуу оорулардын, илдеттердин, ыландардын адамдарга, жаныбарларга жана өсүмдүктөргө кеңири таралышы; массалык башаламандыктар, балдардын зордук-зомбулукка жана катаал мамилеге кабылышы ж.б.)	2
6.	Табигый кырсыктар.	2
7.	«Сактануу чемоданчасы».	1
2 Бөлүм. Өздүк коопсуздук жана курчап турган чөйрөдөгүлөрдүн коопсуздугу		
1.	Коопсуз жана кооптуу оюнчуктар.	1
2.	Тиричиликтеги ыктымал кооптуу кырдаалдарды алдын алуу.	1
3.	Кыш мезгилиндеги унаа-жол жаракаттарынын себептери. Кышкысын жөө жүргүнчүлөрдүн жолдо коопсуз жүрүшү.	1
4.	Табиятта коопсуз жүрүү.	1
5.	Жолдо жүрүү эрежелери (1-3-класстарда өтүлгөндөрдү кайталоо). Коомдук унаа. Унаага түшүп, андан чыгуудагы кооптуу жагдайлар.	1
6.	Темир жол жана аба унаалары, алардын өзгөчөлүктөрү. Темир жол жана аба	1

	унааларында коопсуз жүрүү.	
7.	Сууга чөккөндөрдү куткаруу ыкмалары жана каражаттары. Негизги куткаруу каражаттары.	1
8.	Шаарга экскурсия жасоо. Унаанын ар кайсы түрлөрүндө каттоо.	
3 Бөлүм. Сергек жашоо ыкмаларынын негиздери жана дарыгерге чейинки алгачкы жардам көрсөтүү		
1.	Адамдын физиологиясы (тамак сиңирүү, кан айлануу, ооруга туруштук берүүдө иммунитеттин мааниси).	2
2.	Төртүнчү класс окуучусу үчүн күн тартиби.	1
3.	Күйүктүн ар кайсы түрлөрү (химиялык заттарга, отко, газ плитасына күйүү, тамак жасоо учурунда, бензин күйүп кеткенде, өрт, жарылуу болгондо ж.б. учурларда күйүккө чалдыгуу).	1
4.	Өздүк гигиенанын негиздери. Жуунуу жана чөмүлүү. Денеңди кантип карап, күтүүң керек?	2
5.	Тамак-аштан уулануунун түрлөрү (сапатсыз азык-түлүктөн, консервадан, ичимдиктен, торттон, эт азыктарынан, балыктан ж.б.)	1
6.	Жугуштуу оорулардын негизги түрлөрү. Жугуштуу оорулардын алдын алуу.	2
4 Бөлүм. Социалдык мүнөздөгү кырдаалдарда коопсуз жүрүү		
1.	Батирди, үйдү уурулардан, каракчылардан, алдамчылардан коргоо.	2
2.	Мектептен үйгө барчу жолдо, башка жол багыттарында коопсуз жүрүү, ошондой эле турак жайга жакын жерде этияттануу чаралары (окуп-үйрөнүлгөндөрдү кайталоо).	1
3.	Үй-бүлөдөгү, мектептеги жана көчөдөгү чыр-чатактуу кырдаалдар. Балдардын зордук-зомбулукка жана катаал мамилеге кабылышы.	1
4.	Зыяндуу адаттар жана алардын алдын алуу.	1
5.	Мектеп рэкет.	2
	Жыйынтыктоочу сабак	2
	Жалпы:	34

5 класс

№	Бөлүмдөрдүн аталышы жана темалар	Сааттар
1 Бөлүм. Күнүмдүк турмушта келип чыгуучу кооптуу жана өзгөчө кырдаалдар		
1.	Экологиялык мүнөздөгү өзгөчө кырдаалдар.	1
2.	Суу ташкындан, кар көчкүдөн жана жер көчкүдөн коргонуу. Суу каптоо.	2
3.	Өзгөчө кырдаалдардагы эпидемиялар.	1
4.	Жер титирөөдөн сактанууга даярдык чаралары. Практикалык иш.	1
5.	Өрт. Түтүн, түтүнгө толгон жай.	1
6.	Ар кайсы кырдаалдардагы коопсуз жашоо-тиричилик.	1
7.	Өрт коопсуздугунун негиздери. Өрт өчүрүүдөгү баштапкы иш-аракеттер, колдонулуучу каражаттар.	2
8.	Ар кайсы кырдаалдарда (добулда, чагылганда) коопсуз жашоо ишмердиги	1
9.	«Сактануу чемоданчасы».	1
2 Бөлүм. Өздүк коопсуздук жана курчап турган чөйрөдөгүлөрдүн коопсуздугу		
1.	Шаардагы, кыштактагы турмуштун өзгөчөлүктөрү.	2
2.	Тиричиликтеги ыктымал кооптуу кырдаалдарды алдын алуу.	1
3.	Сууга түшкөндөгү коопсуздук.	1
4.	Жаныбарлар жана табияттагы башка көрүнүштөр менен коопсуз катышуу. (1-4-класстарда өтүлгөндөрдү кайталоо).	2
5.	Жолдо жүрүү эрежелери. (кайталоо). Коомдук унаа. Унаага түшүп, андан чыгуудагы кооптуу жагдайлар.	1
6.	Авария коркунучу туулгандагы жана авария болгондогу жүргүнчүлөрдүн жүрүм-туруму.	1
3 Бөлүм. Сергек жашоо ыкмаларынын негиздери жана дарыгерге чейинки		

алгачкы жардам көрсөтүү		
1.	Оорулар, алардын ыктымал себептери.	1
2.	Бешинчи класс окуучусу үчүн күн тартиби.	1
3.	Күйүк. Химиялык заттардан күйүү. Күйүктө алгачкы медициналык жардам көрсөтүү.	1
4.	Жугуштуу ооруларды алдын алуу.	2
5.	Жаракаттын түрлөрү жана себептери боюнча кайталап, жалпылоо	1
6.	Медициналык аптечка.	1
4 Бөлүм. Социалдык мүнөздөгү кырдаалдарда коопсуз жүрүү		
1.	Турак жайдагы коопсуздук.	1
2.	Өтө кооптуу жерлер (стадиондор, автовокзалдар, парктар, вокзалдар, кинотеатрлар ж.б.).	1
3.	Жактырбай мамиле жасаган жүрүм-турум коркунучтун жана олуттуу чыр-чатактын очогу катары.	1
4.	Үй-бүлөдөгү, мектептеги, көчөдөгү окуучулар ортосунда келип чыгуучу чыр-чатактуу кырдаалдар.	1
5.	Компьютерден көз карандылык.	1
6.	Зыяндуу адаттардын (тамеки чегүүнүн, арак ичүүнүн, токсикоманиянын ж.б.) кооптуулугу (1-4-класстарда окуп-үйрөнүлгөндөрдү кайталоо).	2
	Жыйынтыктоочу сабак	2
	Жалпы:	34

2014-2015-окуу жылына карата аталган предметти окутуу багытында суроолор, сунуш-пикирлер болсо төмөнкү дарекке кайрылсаңыздар болот: Бишкек ш., Эркиндик бульвары, 25, 2-кабат, 11-кабинет. Телефон: 62-23-72.

ОСНОВЫ БЕЗОПАСНОСТИ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Проблема безопасности жизнедеятельности человека становится одной из самых актуальных в современных условиях. События, происходящие в мире, в том числе и в нашей республике, свидетельствуют об увеличении техногенных, природных, экологических и социальных опасностей для человеческой жизни. Они показывают прямую зависимость стабильности государства и выживаемости населения от подготовленности подрастающих поколений к распознаванию и предотвращению опасностей, от системы общественных и индивидуальных механизмов защиты страны и отдельной личности.

В законодательно-нормативных документах Кыргызстана по гражданской защите определены меры по организации обучения во всех коллективах и по месту жительства граждан действиям в чрезвычайных ситуациях, на создание мер государственной системы предупреждения чрезвычайных ситуаций, где одной из важнейшей составной частью системы общественной безопасности является обучение детей школьного возраста основам безопасности жизнедеятельности. В Законе Кыргызской Республики «О гражданской защите» понятие «*безопасность*» рассматривается как состояние защищенности жизненно важных интересов личности, общества и государства от внутренних и внешних угроз, где угрозы представляют совокупность условий и факторов, создающих опасность, исходящих от внутренних и внешних источников опасности.

В связи с этим возникла необходимость формировать безопасное поведение учащихся в школьном образовании к чрезвычайным ситуациям, к их умению находить выход из опасных для жизни и здоровья ситуаций. Начиная с 2008 года, в общеобразовательных школах Кыргызстана появился курс ОБЖ, который изучался только

в рамках внеклассной воспитательной работы и должен был стать эффективным средством формирования культуры безопасности обучающихся.

Затем в 2011/2012 учебном году курс ОБЖ вводится в школьное образование как обязательный учебный предмет с 1 по 6 класс, а в 7-9 классах как занятия по внеклассной работе. В том же году специалистами Центра подготовки и переподготовки Министерства чрезвычайных ситуаций Кыргызской Республики Ч.Ж. Жумакадыровой и В.П. Клецовой в помощь учителям были разработаны на кыргызском и русском языках организационно-методические рекомендации для учителей и учебное пособие по ОБЖ для 1-9 классов, которые были изданы тиражом 10 тыс. экземпляров.

Однако в следующем 2012/2013 учебном году в связи с оптимизацией Базисного учебного плана было проведено сокращение учебной нагрузки на 1 час, и ОБЖ как учебный предмет остается только в 1-5 классах, а в 6-9 классах изучение курса ОБЖ проводится за счет времени, отведенного на внеклассную воспитательную работу. В связи с тем, что на Базисный учебный план был наложен мораторий до 2017 года, то в ближайшее время изменений в отношении учебного предмета ОБЖ пока не предвидится.

Таким образом, на изучение учебного предмета ОБЖ (1-5 класс) отводится недельная нагрузка по 1 часу на каждый класс. Согласно пояснительной записке в Базисном учебном плане, учебно-практическое содержание предмета ОБЖ направлено на формирование у учащихся ответственного отношения к личной безопасности и безопасности окружающих; на приобретение ими навыков сохранения жизни и здоровья в чрезвычайных условиях; оказание первой доврачебной помощи пострадавшим; ознакомление с организацией системы защиты населения от последствий чрезвычайных ситуаций и др. В данный предмет включены практические занятия по правилам дорожного движения; чрезвычайным ситуациям локального, природного и техногенного характера и защите населения от их последствий; гражданской обороне, медико-санитарной подготовке, по основам здорового образа жизни, а также мерам безопасности в социальной среде.

В соответствии с этими примерными рекомендациями была составлена новая учебная программа, которая имеет 4 раздела:

5. Чрезвычайные ситуации и модели поведения при их возникновении.
6. Личная безопасность и безопасность окружающих.
7. Основы здорового образа жизни и оказание первой доврачебной помощи.
8. Безопасное поведение в социальной среде.

Программа построена на основе следующих принципов: учет возрастных особенностей учащихся, систематичность, полицентризм, сочетание психологического и культурологического сопровождения. Общим принципом построения программы, объединяющим ее разделы, является принцип постепенного расширения социального опыта безопасной жизнедеятельности учащихся.

Кроме того, для более глубокого и прочного усвоения программного материала каждая тема от класса к классу изучается повторно. При этом при раскрытии каждой темы предлагается дальнейшее обогащение и систематизация конкретных представлений детей об опасных и вредных факторах окружающей среды, что достигается путем использования изучения основ явлений и активных методов обучения. В этой связи изученный материал на каждое занятие по своему содержанию и объему должен соответствовать возрасту и уровню подготовки учащихся.

Программа ОБЖ предоставляет возможность учителям творчески подойти к планированию занятий в зависимости от конкретных условий региона и организационных ресурсов школы.

В процессе преподавания ОБЖ в 1-5 классах используются следующие формы и методы работы: методы изложения знаний по основам безопасности жизнедеятельности: рассказ, беседа, самостоятельная работа с учебником; формы организации учебного

процесса: индивидуальные, групповые; фронтальные и др.; формы контроля знаний, умений и навыков: фронтальный опрос, индивидуальный опрос, тестирование.

Программой предусмотрены практические виды работ как сбор «Тревожного чемоданчика», действия по сигналу «Внимание всем!»; изучение правил дорожного движения, меры предосторожности с бытовыми предметами; проведение тренировочных упражнений по оказанию первой доврачебной помощи (при травмах, ожогах и др.); решение ситуационных задач по безопасному поведению и общению с незнакомыми людьми и т.д.

Реализация программы позволит выработать необходимые компетенции по безопасному поведению в случаях возникновения различных видов чрезвычайных ситуаций; сформировать у детей обоснованную систему личной безопасности и безопасности окружающих людей; сформировать навыки здорового образа жизни и оказания первой доврачебной помощи; выработать навыки безопасного поведения в социальной среде.

Учителям начальных классов и педагогам в 5 классах следует обратить внимание на следующие рекомендации при изучении учебного предмета ОБЖ.

3. При изучении данного предмета следует обязательно учитывать возрастные психолого-физиологические особенности учащихся 1-5 классов, на основе которых закладываются основы безопасности жизнедеятельности. Современная статистика свидетельствует, что основной причиной несчастных случаев, а иногда и гибели детей, является недостаточная подготовка и незнание правил по вопросам безопасного поведения в различных опасных и жизненных ситуациях, к примеру, во время землетрясения, паводков, селей, пожаров; при нарушении правил дорожного движения; пренебрежения правилами личной гигиены и здорового образа жизни; а также отсутствие предосторожности при общении с незнакомыми людьми на улице, в толпе во время массовых мероприятий и т.д.

Обеспечение безопасности жизнедеятельности является также важным условием личностного роста и самоактуализации детей этого возраста. Ее отсутствие приводит к неправильному развитию личности, возникновению страхов, фобий, акцентуаций, сужению круга общения, духовному и культурному обнищанию. Дети этого возраста в силу своих социальных и психологических особенностей оказываются самой уязвимой категорией детей нашего общества. У них часто наблюдается недостаточная готовность к самосохранительному поведению, слабое развитие умений и навыков анализа обстановки, прогнозирования последствий своих действий и неуверенность в принятии решений, а также эмоциональность и доверчивость и др.

7. ОБЖ – это интегрированный учебный предмет. Интегральный подход отражает объективную целостность системных связей различных уровней (природа – общество – человек). Роль интеграции, таким образом, заключается не только в построении целостной системы знаний, но и в формировании научного мировоззрения. Следует также помнить, что предмет ОБЖ тесно связан с такими учебными предметами как «Родинаведение», «Этика», «Изобразительно-художественное творчество», «Естествознание», физическое воспитание, которые взаимно обогащают и дополняют друг друга.

8. Содержание программы в 1-5 классах подчинено принципам систематичности и последовательности в раскрытии сущности понятий. Необходимо в процессе формирования основ безопасности жизнедеятельности обращать внимание школьников на взаимосвязи в окружающем мире. Содержание материала позволяет не только раскрыть перед учащимися основные закономерности изменений в окружающей среде, но объяснить причинно-следственные связи и на этой основе придать каждому факту, процессу или явлению наилучшее истолкование и обоснование. Особое значение имеет отбор объектов, на которых в доступной форме показать любые явления, процессы окружающего мира и научит детей правильно понимать их.

Учебный материал в программе располагается по определенной системе. Ученики сначала изучают виды опасностей, с которыми они могут столкнуться дома, в школе, на улице, на природе, затем знакомятся с правилами поведения не только в повседневной жизни, но и в случаях стихийных бедствий, различных аварий и катастроф, а затем закрепляют полученные знания в практической деятельности.

9. *В качестве специфического компонента при изучении предмета ОБЖ может выступать опыт безопасного поведения как составляющая часть опыта личности.* В процессе изучения предмета ОБЖ требуется комплексный подход по формированию у учащихся сознательного и ответственного отношения к вопросам личной безопасности и безопасности окружающих. Акцентируя внимание учащихся на привычных объектах окружающей ближайшей среды (дом, школа, улица, социум), и применяя средства, материалы и оборудование, широко используемые в быту, детям необходимо прививать чувство опасности, осторожности, элементарные навыки безопасного поведения. В то же время деятельность учащихся, основанная на непосредственном наблюдении за обычными явлениями и использовании знакомых предметов и материалов, позволяет увязывать содержание программы с собственным опытом ученика.

10. *Конечным результатом формирования основ безопасности жизнедеятельности, а также необходимого уровня опыта безопасного поведения должна выступать компетентность учащихся.* В учебном предмете ОБЖ также как и по другим предметам должна быть обеспечена переориентация оценки результата образования с понятий «знания, умения и навыки» на понятия «компетенция» и «компетентность» обучающихся. Соответственно, используется компетентностный подход в содержании образования учебного предмета ОБЖ, т.е. индивидуальное знание, создаваемое на опыте собственной деятельности. Система занятий по ОБЖ в 1-5 классах должна быть направлена на первоочередное формирование *ключевых (базовых) компетенций*, представляющие собой информационные, социально-коммуникативные компетенции, а также компетенции, связанные с самоорганизацией и разрешением возникающих перед учеником проблем. На основе базовых компетенций формируются *специальные (предметные) компетенции*, где выступают различные показатели безопасного поведения учащихся, т.е. определенный уровень развития качеств безопасного поведения, который достигается под непосредственным влиянием организованного педагогического процесса – формированием основ безопасности жизнедеятельности учащихся.

11. *Для комплексного решения безопасности жизнедеятельности учащихся необходимо обеспечить взаимодействие школы и семьи.* Формирование безопасного поведения учащихся в различных ситуациях будет более эффективным, если к этой работе будут привлечены родители, которых необходимо также просвещать по вопросам ОБЖ и совместно отрабатывать практические навыки не только в школе, но и домашних условиях, а также во время совместного проведения досуга детей и родителей.

12. *Преподавание ОБЖ требует компетентности учителей.* Специалистов по данному новому предмету в вузах республики пока не готовят, поэтому для учителей начальных классов, начиная с нового учебного года, будет обеспечена курсовая подготовка «Основы безопасности жизнедеятельности» (1-5 класс).

Для секций учителей начальных классов и педагогов, преподающих ОБЖ в 5 классах, на августовских совещаниях предлагаются обсудить следующие актуальные вопросы:

6. Проблемы реализации содержания образования учебного предмета ОБЖ на основе учебно-тематического плана (см. Приложение-1. ниже) и учебной программы по ОБЖ (1-5 классы).

7. Пути формирования у учащихся ключевых и специальных компетенций по предмету ОБЖ.

8. Особенности использования интерактивных методов и новых технологий в обучении предмету ОБЖ.
9. О путях повышения профессиональной компетентности учителей начальных классов и педагогов, преподающих учебный предмет ОБЖ.
10. Взаимодействие школы и семьи по формированию основ безопасности жизнедеятельности учащихся.

Рекомендуемая литература

2. Жумакадырова Ч.Ж., Клецова В.П. Основы безопасности жизнедеятельности. (1-9 классы). Организационно-методические рекомендации для учителей (1-9 классы). – Б.: «Билим-компьютер», 2012. – 56 с.
3. Жумакадырова Ч.Ж. Клецова В.П. Основы безопасности жизнедеятельности. Учебное пособие для учащихся общеобразовательных школ (1-9 классы). – Б.: «Билим-компьютер», 2012. – 112 с.
4. Закон Кыргызской Республики «О гражданской защите» от 20 июня 2009 года за №239.
5. Основы безопасности жизнедеятельности. Учебная программа для общеобразовательных организаций (1-5 классы) /сост. М.Т. Иманкулова, М. Субанова, В.В. Савочкина, Ч.Ж. Жумакадырова, В.П. Клецова. – Б.: 2013.- 43 с.
6. Основы безопасности жизнедеятельности. Методическое пособие для учителей 1-3 классов/авт.-сост. М. Субанова, М.Т. Иманкулова, В.В. Савочкина, Ч.Ж. Жумакадырова, В.П. Клецова, Ч.А. Джумагулова. – Б.: 2013.-127 с.
7. Основы безопасности жизнедеятельности. Методическое пособие для учителей 4 класса общеобразовательных школ Кыргызской Республики /сост. К.К. Джунушалиева, И.Н. Чжен. – Б.: 2013. – 78 с.
8. Основы безопасности жизнедеятельности. Методическое пособие для учителей 5 класса /сост. Ч.Ж. Жумакадырова. – Б.: 2013. – 60 с.
9. Основы безопасности жизнедеятельности. Методическое руководство к спецкурсу по повышению квалификации учителей начальных классов общеобразовательной организации/авт.-сост. М.Т. Иманкулова, Ч.Ж. Жумакадырова, М.Субанова, В.В. Савочкина. – Б., 2013. – 116 с.
10. Основы безопасности жизнедеятельности (5-9 классы). Информационно-методическое руководство по повышению квалификации педагогов общеобразовательных учреждений/авт.-сост. Э.Р. Сакимбаев. – Б., 2013. – 76 с.

Приложение – 1.

Учебно-тематический план по предмету «Основы безопасности жизнедеятельности» (1-5 классы) 1 класс

№	Наименование разделов и тем	Кол-во часов
Раздел 1. Чрезвычайные ситуации и модели поведения при их возникновении		
1.	Виды опасностей. Опасности, возникающие в повседневной жизни города, села и др.	2
2.	Сигналы оповещения «Внимание всем!».	1
3.	ЧС природного характера: паводки, оползни, лавины. сели, селевые потоки. Модели поведения.	1
4.	Температура окружающего воздуха, её влияние на здоровье человека. Одежда по сезону.	1
5.	Погодные условия. Правила поведения.	1
6.	Стихийные бедствия (землетрясение). Модели поведения при землетрясении.	1
7.	Пожары. Спички – причина пожара. Модели поведения при пожаре.	1

8.	Телефоны экстренной помощи.	1
9.	«Тревожный чемоданчик».	2
Раздел 2. Личная безопасность и безопасность окружающих		
1.	Безопасность в доме с бытовыми и электрическими приборами.	2
2.	Безопасное поведение с домашними животными.	1
3.	Безопасный маршрут. Безопасность на дорогах и на улице.	1
4.	Светофор и его сигналы. Знакомство с дорожными знаками.	1
5.	Правила дорожного движения. Как правильно переходить дорогу.	2
Раздел 3. Основы здорового образа жизни и оказание первой доврачебной помощи		
1.	Основные понятия «здоровье» и «здоровый образ жизни».	1
2.	Режим дня первоклассника.	1
3.	Полезные и вредные привычки и их влияние на здоровье.	2
4.	Основы личной гигиены. Умывание и купание. Как ухаживать за своим телом.	1
5.	Инфекции. Виды инфекций.	2
6.	Правильное питание.	1
7.	Основные виды травм у детей младшего школьного возраста.	1
8.	Ожоги. Как уберечься от ожогов. Оказание первой помощи.	1
Раздел 4. Безопасное поведение в социальной среде		
1.	Опасности в доме, подъезде, лифте, когда ребенок один. Правила поведения и общения с чужими людьми по телефону, при стуке или звонке в дверь.	1
2.	Опасности при проникновении в дом посторонних людей. Защита дома от грабителей, воров и мошенников.	1
3.	Опасности при встрече с чужими людьми во дворе. Правила поведения с незнакомцами.	1
4.	Возможные опасности на улице при встрече и общении с незнакомыми людьми, водителями автомашин. Умение отказывать незнакомым людям.	1
	Итоговое занятие.	2
	Итого:	34

2 класс

№	Наименование разделов и тем	Кол-во часов
Раздел 1. Чрезвычайные ситуации и модели поведения при их возникновении		
1.	Эстремальная ситуация для человека в природной среде (жара, холод, ветер, снег, гололед).	1
2.	Защита людей и территорий от сели, селевых потоков.	2
3.	Защита людей и территорий от воздействия паводковых, снеголавинных и оползневых явлений	1
4.	Землетрясение. Модели поведения при землетрясении.	1
5.	Пожар в жилищах.	1
6.	Оповещение населения о чрезвычайных ситуациях по сигналу «Внимание всем!».	2
7.	Сборка «Тревожного чемоданчика».	1
Раздел 2. Личная безопасность и безопасность окружающих		
1.	Опасные предметы и вещества в доме (отравление газом или химическими препаратами).	1
2.	Модели поведение с домашними животными (повторение материала 1-кл.).	1
3.	Безопасное поведение на улицах и дорогах.	2
4.	Правила поведения на пляже. Правила купания в оборудованных и необорудованных местах возле водоемов.	2
5.	Дорожные знаки (повторение). Движение пешеходов по дорогам. Перекрестки. Элементы дорог.	1
6.	Прогулка по городу (закрепление знаний). Сигналы светофора и регулировщика.	2
Раздел 3. Основы здорового образа жизни и оказание первой доврачебной помощи		

1.	Факторы, влияющие на здоровье человека.	1
2.	Режим дня второклассника.	2
3.	Полезные и вредные привычки и их влияние на здоровье.	1
4.	Основы личной гигиены. Уход за полостью рта.	1
5.	Пути передачи инфекционных заболеваний.	1
6.	Различия в правильном, неполноценном и вредном питании. Основы правильного питания.	2
7.	Заноза, укус, ушиб и др. Оказание первой помощи.	1
8.	Бытовые виды ожогов (от печи, газовой плиты, при приготовлении пищи).	1
Раздел 4. Безопасное поведение в социальной среде		
1.	Безопасное поведение и общение с незнакомцами в доме, подъезде, лифте (повторение).	1
2.	Безопасное поведение во дворе и на улице. Меры предосторожности с незнакомыми и малознакомыми людьми (повторение).	1
3.	Места особой опасности: малолюдные и уединенные места. Меры предосторожности при встрече с незнакомцами в таких местах.	1
4.	Зоны повышенной опасности: места массового скопления людей (стадионы, концертные залы, митинги, рынки и др.). Правила поведения в толпе.	1
	Итоговое занятие	2
	Итого:	34

3 класс

№	Наименование разделов и тем	Кол-во часов
Раздел 1. Чрезвычайные ситуации и модели поведения при их возникновении		
1.	Причины возникновения паводков, снежных лавин, оползней, селей, селевых потоков и профилактические меры по ним.	1
2.	Модели поведения человека на улице и в транспорте в случае землетрясения.	2
3.	Оповещение населения о чрезвычайных ситуациях по сигналу «Внимание всем!».	1
4.	Пожар в общественных местах, причина пожара.	1
5.	Правила поведения при возникновении пожара в общественных местах.	2
6.	Возникновение пожара в транспорте.	1
7.	«Тревожный чемоданчик».	1
Раздел 2. Личная безопасность и безопасность окружающих		
1.	Меры безопасности при пользовании электрическими и газовыми приборами в быту (повторение).	2
2.	Безопасное поведение с животными дома и на улице (повторение).	1
3.	Правила поведения при купании в водоемах.	2
4.	Практическая работа по безопасному поведению на воде.	2
5.	Элементы дорог. Дорожная разметка. Перекресток. Скорость движения городского транспорта. Правила посадки и высадки в транспортных средствах.	2
Раздел 3. Основы здорового образа жизни и оказание первой доврачебной помощи		
1.	Зависимость здоровья от образа жизни человека.	1
2.	Режим дня третьеклассника.	2
3.	Полезные и вредные привычки и их влияние на здоровье.	1
4.	Основы личной гигиены. Уход за личными вещами.	1
5.	Профилактика инфекционных заболеваний.	1
6.	Отравления. Виды отравлений. Причины и признаки отравлений.	1
7.	Сезонность различных видов травм зимой (переломы, вывихи, новогодние фейерверки); летом (ушибы во время игр, стрельба из рогаток, пистолетов, взрыв петард).	2
8.	Ожоги химическими веществами. Оказание доврачебной помощи при ожогах.	1
Раздел 4. Безопасное поведение в социальной среде		
1.	Безопасное поведение в малолюдных и уединенных местах. Отказ от общения с	1

	подозрительными людьми (повторение).	
2.	Безопасное поведение в зонах повышенной опасности: места массового скопления людей.	1
3.	Конфликт. Виды конфликтов и пути их разрешения.	1
4.	Школьный конфликт как источник опасности.	1
	Итоговое занятие.	2
	Итого:	34

4 класс

№	Наименование разделов и тем	Кол-во часов
Раздел 1. Чрезвычайные ситуации и модели поведения при их возникновении		
1.	ЧС природного происхождения и их последствия. Мероприятия по предупреждению ЧС в природе, жилищах и общественных местах.	1
2.	Безопасное поведение в горах.	1
3.	Безопасное поведение при стихийных бедствиях (оползнях, поражениях молнией и др.).	1
4.	Структурные риски и неструктурные риски при стихийных бедствиях.	1
5.	ЧС биолого-социального характера.	2
6.	Стихийные бедствия.	2
7.	«Тревожный чемоданчик».	1
Раздел 2. Личная безопасность и безопасность окружающих		
1.	Безопасные и опасные игрушки.	2
2.	Профилактика возможных опасных ситуаций в быту.	1
3.	Причины дорожно-транспортного травматизма в зимний период. Безопасное поведение пешеходов на дорогах зимой.	1
4.	Безопасное поведение на природе.	1
5.	Правила дорожного движения (повторение материала за 1-3 класс). Общественный транспорт. Опасности при посадке и высадке из транспорта.	1
6.	Железнодорожный и воздушный транспорт, их особенности. Безопасное поведение при следовании этими видами транспорта.	2
7.	Способы и средства спасения утопающих. Основные спасательные средства.	1
8.	Экскурсия по городу. Поездка на разных видах транспорта	
Раздел 3. Основы здорового образа жизни и оказание первой доврачебной помощи		
1.	Физиология человека (пищеварение, кровообращение, роль иммунитета в борьбе болезнью).	2
2.	Режим дня четвероклассника.	1
3.	Полезные и вредные привычки и их влияние на здоровье.	1
4.	Гигиена зрения. Основы личной гигиены. Уход за волосами. Личная гигиена после посещения туалета и улицы.	1
5.	Инфекционные болезни (дизентерия, дисбактериоз кишечника и др.).	2
6.	Виды пищевых отравлений (консервы, напитки, торты, мясная продукция, рыба и т.д.).	1
7.	Школьный травматизм. Медицинская аптечка.	2
8.	Кровотечения. Оказание первой помощи при порезах, носовых кровотечениях.	2
Раздел 4. Безопасное поведение в социальной среде		
1.	Виды конфликтов и пути их решения (повторение).	1
2.	Недоброжелательное поведение как источник опасности и серьезных конфликтов.	1
3.	Правила защиты от угроз, насильственных действий со стороны взрослых на улице и старшеклассников в школе.	1
4.	Приемы узнавания агрессии и недоброжелательства со стороны людей разного возраста (мимика, речь, телодвижения, выражения глаз и т.д.).	1
	Итоговое занятие	2
	Итого:	34

5 класс

№	Наименование разделов и тем	Кол-во часов
Раздел 1. Чрезвычайные ситуации и модели поведения при их возникновении		
1.	ЧС экологического характера	1
2.	Защита от воздействия паводковых, селевых потоков, снежных лавин и оползневых явлений.	1
3.	Эпидемии при ЧС.	1
4.	ЧС природного характера (снегопад, жара, холод.).	1
5.	Меры готовности к землетрясению. Практическая работа.	2
6.	Пожар. Дым и задымленность.	1
7.	Основные меры пожарной безопасности. Первичные средства пожаротушения.	1
8.	Экстренная эвакуация из здания. Действия учащихся при пожаре. Практическая работа.	1
9.	Безопасность жизнедеятельности в различных ситуациях (гроза, молния).	1
10.	Государственные системы обеспечения безопасности	1
11.	«Тревожный чемоданчик».	1
Раздел 2. Личная безопасность и безопасность окружающих		
1.	Особенности опасностей в городе, селе и других территориях.	1
2.	Профилактика возможных опасных ситуаций в быту.	1
3.	Безопасность общения с животными и другими природными объектами (повторение материала в 1-4 классах).	1
4.	Правила дорожного движения (повторение). Общественный транспорт. Опасности при посадке и высадке из транспорта.	2
5.	Поведение пассажиров при угрозе и во время аварии. Безопасная поза.	1
6.	Безопасность на воде.	1
Раздел 3. Основы здорового образа жизни и оказание первой доврачебной помощи		
1.	Болезни и их возможные причины.	1
2.	Опасность вредных привычек (табакокурение, алкоголь, токсикомания и др.) (повторение).	1
3.	Режим дня пятиклассника.	1
4.	Ожоги химическими веществами. Оказание доврачебной помощи при ожогах.	1
5.	Профилактика инфекционных заболеваний.	2
6.	Обобщение и повторение видов и причин травм.	1
7.	Медицинская аптечка.	1
Раздел 4. Безопасное поведение в социальной среде		
1.	Безопасность жилища (повторение).	1
2.	Наличие зон повышенной опасности (стадионы, парки, рынки, вокзалы, цирковые представления, кинотеатры, массовые школьные мероприятия и др.).	1
3.	Недоброжелательное поведение как источник опасности и возможных конфликтов (повторение).	1
4.	Конфликтные ситуации, возникающие в семье, школе, на улице.	1
5.	Компьютерная зависимость у учащихся.	1
	Итоговое занятие.	2
	Итого:	34

По возникающим вопросам просим обращаться по адресу: г. Бишкек, пр. Эркиндик, 25. Кыргызская академия образования, 2 этаж, каб. 11. Тел: 622372.